UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

[C] Ante [A]

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

rens coloreluteo ac perlucido. Ex hoc fiũt preciosiſſi
mę veſtes byſſinę appellatę. Et byſſinum eiuſmodi
color appellatur: qui aliquãdo dicit̃ byſſus: hoc fit ſi
cocco tinctum tyrio tingatur.

Byzantium vrbs thracię quondam a Pauſania ſparta
norum rege condita: a qua byzante populi dicuntur.
Poſtea a cõſtantino in maius aucta glorioſiſſimi im/
perij ſedes eſt totius caput orientis. Eſt alia ciuitas
in aphrica: quã quidaʒ byzantiũ appellant: ⁊ populi
byzantes. Martianus. Qui byzantium incolunt in
aphrica meſſes cẽteſimo incremẽto fęnerant̃. Stra.
Byzacium per c. vnde byzacenus ager apud Soli/
num. Ptole. quoq; regionem byzacitin. Stephanus
byſſacitas ⁊ byſſacenos. Suidas. τω βυζαντιον
επι σεβηρου του βασιλεωσ ρωμαιων τετε/
ιχισο γεοραιω τειχει πεποιημενω μυλιτη
λιθω και ταλοι πα.

C Littera muta eſt:

Quę ante n ſequente vocali in eadẽ
ſyllaba ponit̃: ſed ꝓfert̃ ſub voce g
ob cognationẽ litterarꝫ: vt Cnidus
Cneus. Trãſit etiã ꝑ cõpoſitiões ⁊
deriuationes in g. vt quadringenti
ꝓ quadrincẽti. In s vt parco parſi.
In x vt duco duxi: noceo noxa.

A Ante C

Caballus equus. Sene. epiſ. lxxxvij. O q̃ntum erat ſe/
culi decus imperatoriũ triumphalem cenſoriũq; ſuꝑ
omnia: hoc eſt Catonem vno caballo eſſe contentum
Hinc caballinus a um. Perſius. Nec fonte labra ꝓ
lui caballino.

Caballij populi ſunt aſiatici.

Cacabus penul. cor. nomen a ſono tractũ: quem ſupra
ignez poſitus facit: a noſtris dicit̃ olla in qua pulmẽ
tariũ coquimus. Paul. Jurecõ. Inter ahenũ qđ ſu/
pra focũ pẽdet ⁊ cacabũ non multũ intereſt. Nã hoc
pulmentariũ coquit̃: in illo aqua ad potandũ caleſit.
Apitius. Capita porrorum ſimul elixabis in cacabo
nouo vt aqua ad tertiam deferueat. Antiqui enim ca
lidam ⁊ frigidam in cęnis adhibuere.

Cacus (vt fabulę ferunt) Vulcani filius fuit: ore ignez
euomens ⁊ in vaſta ſpelũca habitans: vaſtus corpo/
re prędę ac latrocinijs ſemꝑ intẽtus: cuius ſoror caca
vocabat̃. Quẽ hercules claua interfecit.

Cacabo as: penultima correpta propriũ eſt vocis per
dicum. Oui. Cacabat hinc perdix hinc glacitat impro/
bus anſer.

Cacos latine modo malus: modo deformis: modo ti/
midus dicit̃. Et barbara ẽ dictio: vt ait Theodorus
Gaça lib. v. Iliados.

Cacia gręce κακια: quã latinus vertit in maliciã inq̃t
Hiero. apud grecos duo ſignificat ⁊ maliciam ⁊ affli
ctionẽ ſeu anguſtias quam κοκοσιν Gręci dicunt ⁊
hoc magis ꝓ malicia transferri debuit. Cicero vitio/
ſitatem interpretari mauult q̃ malitiã cuʒ vitioſitas
nomẽ ſit generalius ad oia vitia pertinẽs malitia ſpe
cialius. Apud veteres malicia των μεσον quaſi ſit
⁊ bona ⁊ mala: vt dolus bonꝰ ⁊ malus. Unde apud
Plau. dicitur cũ laude. Te ciuez ſũma omni malicia.

Cacephaton vel potius cacophaton dici poteſt ma/
la locutio: vel mala conſonãtia: Cacon enim malũ di/
citur: phaton dictũ. Fit autẽ cũ particulã m ſequit̃ n
vt Numerũ cũ nauibus ęquat. Itẽ cũ ſequẽs dictio
duas habet ſyllabas duabus ꝑcedẽtibus ſimiles vt
O fortunatam natam me cõſule Romam. Huic cõ/
traria eſt Euphonia.

Cacoſyntheton mala ſeu deformis compoſitio συνθε/
τον enim compoſitum dicitur: vt apud Virgi. Uer/
ſaq; iuuencũ Terga fatigamus haſta.

Cacohetes generis neutri malus mos: dictio tetraſyl/
laba κακον malũ ηθοσ mos. Nam εθοσ conſue
tudo. Uitiũ curatu difficillimũ cum vlcus quidẽ preſ
ſum eſt: ſed quę circa ſunt intendunt̃ ⁊ intumeſcũt: vt
inquit Celſus. Pli. Caro vituli recentia vulnera nõ
patitur intumeſcere: fimum bubulum cuʒ melle fęmi/
nũ vituli cinis vlcera ſordida quę cacohete vocant la
cte muleris ſanant. Iuue. pro ambitione ſumpſiſſe vi
detur per tranſlationẽ que cũ ſemel aio inſederit non
facile amoueri poteſt. Tenet inquit inſanabile mul/
tos ſcribendi cacohetes.

Cacologus penultima correpta maledicꝰ: Cacologia
maledictio.

Cacobaſilea malum regnum: cacodemon infęlix.

Cacozelus ineptus imitator penul. producta.

Cacecia ſiue caceſia vel cacexia: ſpecies eſt phtiſis q̃ſi
malus corporis habitus: quo alimenta corrũpuntur
qđ fit cũ longo morbo vitiata corpora etiã ſi illo va/
cant refectionez tamen non accipiunt. Tamen apud
Ariſtotelem aliud ſignificat.

Cachinnus ſolutus riſus: a ſono riſus fictum vocabu/
lum. Iu. Sed facilis cuiuis rigidi cenſura cachinni.
Perſi. Ingeminat tremulos naſo criſpante cachin/
nos. Hinc Sene. ꝑcipit vt riſus ſit ſine cachino: vox
ſine clamore. Apud antiquos non de riſu tantũ dicit̃
ſed et de ſono vehementiore Catul. Procedunt leui
terq; ſonant clangore cachinni.

Cachinnor depo. ⁊ cachinno as neu. pro imoderate ri
deo. Lucre. lib. iiij. Quã famulę multę fugitant: fur/
timq; cachinnant. Dicit̃ ⁊ de ſono vehemẽtiore. Ac/
cius. Sena ſonando crepitu clangentes cachinnant.
Uenit tamen ex gręco καγχαζω.

Caco as: ventris onus depono excreſco. Mar. Uen/
tris onus miſero nec te pudet excipis auro Baſſa bi/
bis vitro: carius ergo cacas. Hinc cacaturio is idẽ.

Cacaturio is. Mar. Cęnaturit non cacaturit.

Cacula pe. cor. militis ſeruus απο των καλων id eſt
a lignis. Erant eĩ caculę militũ ſerui fuſtibꝰ: clauiſq;
ligneis armati ad tutelam dominorũ. Plau. Uideo
caculam militarem.

Cacumen pe. pro. vertex: ſummitas montis.

Cacearia inſula in ponto quã Põpo. libro. ij. Colliſa/
riam vocat.

Cado is: cecidi caſum: ſignificat ruo. Aug. ſuꝑ Joannẽ
Qui non intrat per oſtium in ouile ouium: ſed aſcen/
dit aliũde: veh miſero mihi q2 caſurus ſum. Interdũ
cadere eſt euenire. Cice. li. iij. offi. Nec pręter ſapiẽtẽ
cadere in quẽq; põt Interdũ occidere ⁊ mori. Uirgi.
Cadit ⁊ ripheus iuſtiſſimus vnus. Et cadere dicunt̃
illi qui leuati a ſummo ad inferiora labuntur. Cadere
a cauſa eſt aduerſario in cauſam cõcedere: qđ pleriq;
faciũt ne maiora incurrant damna quod eſt litem per
dere. Huius cõpoſita ſunt Accido: concido: decido:
excido: incido: intercido: occido: ꝓcido: recido: ⁊ ſuc/
cido: que habent penul. cor. Deriuatiua ſunt caſa: ca/
ſo: as. ⁊ caſito de quibus infra.

Cadauer pe. ꝓ. a cadẽdo. Nam vt inq̃t Hiero. Ab eo
ꝙ poſt mortẽ ceciderit cadauer dicit̃. Et ꝓprie de cor
poribus mortuis q̃uis ⁊ de oppidis ad ſolum dedu
ctis q̃nq; dicat̃. Ser. Sul. Cice. Tot oppidorũ cada
uera proiecta iacent. Hinc cadauerinus a num. pe.
producta. Aug. li. ix. de ciui. dei. Si tantis ſacrificio/
rum cadauerinis nõ contaminantur nidoribus.

Caducus a um. penul. pro. nõ ſolum momentaneũ ſi/
gnificat ꝙ facile cadat: ſed ꝙ cadere faciat. Uñ mor/
bus caducus ꝙ facile cadat. Pli. lib. xvij. In drupis
quoq; quę matureſcẽtes tunc ſunt pręcipuę caducę id
riguis magis euenit etiãſi nõ ceciderint faſtidiendis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Aſcꝫ caducus mortuus dicit. Virgi.lib.vij. Hinc
multū fleti ad ſuperos: belloꝗ caduci Dardanide.
Unde ⁊ cadauera et caducū qđ ſub aliqua conditio/
ne legatū eſt. Caduca hereditas dicitur cuꝫ heredes
ceciderūt. Et caducarij qui huiuſmodi hereditatem
accipiūt. Iuue. Legatū omne capis: necnon ⁊ dulce
caducū. Caduca auſpicia veteres dicebant cum ali/
quis in tēplo excidit: veluti de manu virge.
Caducor eris: precipitor. Var. Et frigido nymbo aqua
iacta caducimur.
Cadule gutte que de carne pingui cadūt dū aſſatur.
Cadiuus a um. penul. produc. qđ ꝑ ſe cecidit. Unde
cadiua poma dicunt que non ſunt manu collecta ſed
ſua ſponte in terrā cecidere. Et cadiua folia: que per
ſe ex arboribus cadūt. Pli. Colligi mala poſt equino
ctium autumnale cadiua ſeparari ſtramentis ſtoreis
paleiſve ſterni.
Cadus vas vinarium quo vinū conditur inquit acron
Cuius prima corripitur. Mar. In vaticanis condi/
ta muſta cadis. Continet vrnas duas: vel vt aliqui
volunt tres cū dimidia. Urna quadrantali ⁊ ampho
ra. Primi in alpibus ruſtici cados ligneos circulis
cinctos excogitarūt: ⁊ grecū eſt. καδοσ.
Caduceus et caduceum: virga Mercurij erat qua pax
ſignificabat. Nam qꝛ mercurius orationis deus eſt:
⁊ deorū nūcius (vt gentiliū more loquamur) merito
a dijs mittebat vt diſſidentiū animos oratione ſeda/
ret. Hinc caduceatores dicunt legati pacem peten/
tes a caduceo quē manu geſtabant. Cato. Caducea/
tori nemo nocet. Et caduceum ipm Apollo inuenit:
eoꝗ Mercuriū donauit a quo ipſe lyra donatus ſit.
Cadurcū tentoriū ſiue culcitra: qua merces teguntur:
a cadurcis gallie populis: vt inquit Pli. apud quos
lini preſtantia palmā obtinet in cultricis. Iuue. Inſti
tor hyberne tegetis: niueiꝗ cadurci. Sunt q̃ putent
eſſe inſtitam que ſupra lectū obtēditur: ⁊ tegit vndiꝗ
⁊ cū corpus chriſti: aut ſancti alicuius viri oſſa ꝑ vr/
bem comportant cadurco. i. ſuperne quod plures ſu
ſtinent operiunt. Iuue. Uiolato pena cadurco.
Cadiſcus: vaſculū quo ſuffragia colliguntur grece κά/
διοκοσ diminutiuū a cadus.
Cadmus nomen proprium phenicū regis Agenoris
filij: qui fuit tyrius a quo Cadmeus a um. Marti. Te
cadmea tyrus. Et thebe cadmee dicunt a cadmo cō/
ditore. Prop. Cū tibi cadmee dicunt pontice thebe.
Ferunt cadmū. xvj. lr̃as e phenice in greciā detuliſſe
α β γ δ ε η ι λ μ ν ο π ρ σ τ υ. His palemedē
troiano bello. iiij. adieciſſe. ξ θ φ χ. Aiunt quoꝗ
Cadmū hiſtoriam inueniſſe ⁊ primū proſaicam ora/
tionē inſtituiſſe. Apul. vero aſcripſit pherecidi. Fert
item inueniſſe auri metalla atꝗ conflaturā. Eſt et cad
mus mons qui Laodice iminet: ex quo Lycus fluui/
us fluit. Noſter autem Suidas ita ſcribit de cadmo
καδμοσ ὁ μιλεσιοσ ευρετησ των γραμμα
των επιγραμματι ξηνωνοσ καδμοσ πανδι
ονοσ μιλησιοσ ιστορικοσ οσ πρωτωσ κατα
τιναs συγγραφην εγραψε καταλογαδην μι
κρω νεωτεροσ ορφεωσ et ſubdit. ἀπεργραμ/
ματα πρωτοι φοινικεσ εφευρον.

C Ante E

Cea nomen inſule maris egei: a Ceo Titani filio ſic di
cta. De qua Plinius lib. iiij. Inſule Cee quattuor fe/
re partibus que ad boetiam vergebant eodem mari
deuoratis. Hanc Ptolo. ⁊ vulgus nauticū ciam no/
minant. Hinc ceus a um. Unde Eraſiſtratus e cea
inſula ceus dictus eſt. Et veſtis cea que ab aliquibus
coa dicitur. Plinius lib. iiij. ſcribit ex cea inſula profe
ctam delectationi feminarū veſteꝫ auctor eſt Uarro.
Eſt autem cea veſtis bombycina tenuiſſima deraſis
velleribus a paruis animantibus confecta ibi primū
inuenta. Hanc prima texiſſe dicitur pamphila. ſiue
vt Ariſt. inquit paſiphile platis filia. De hoc etiam
in dictione coos.
Cecias: ventus qui ita flare dicitur ab Ariſt. nō vt nu/
bes propellat: ſed vt ad ſe vocet. Flat inter aquilonē
et exortū equinoctialem.
Cecubū vinum ſic dictū a cecubis campanie populis
apud quos naſcitur. Plinius lib. iiij. Setini ⁊ cecubi
obtendunt agri. His iungūtur falerni caleni. Mar.
Cecuba fundanis generoſa coquūtur amicis.
Cecus quaſi oculis captus vel quaſi oculis ꝯciſus: vel
oculis carēs. Et cecus dicitur inſidioſus: occulte ma
lus: latens: tacitus: qui videri non poteſt. Col. lib. j.
Ex quibus ſepe contrahunt ceci morbi: quoꝝ cauſas
ne medici quidē perſpicere queunt: Sic dicimus ce/
cam noctem in qua non videmus. Virg. Ceca regēs
filo veſtigia. Trāſfert ⁊ ad animū. Unde ceci dicū/
tur iprouidi. Hinc cecitas tā animi ꝗ corpis orbitas
Ceculus diminutiuū a ceco. Eſt et nomen propriū eiꝰ:
qui preneſte condidit: a quo cecilios ortos putāt quo
rū familia Rome nobiliſſima fuit.
Cecilia genus ſerpentis ceci. Col. lib. vij. Eſt ⁊ magno
rum animaliū noxium virus. Nam ⁊ vipera ⁊ ceci/
lia ſepe cum in paſcuo bos improuide ſupercubuerit
laceſſita onere morſum imprimit.
Cecutio is parum video: ⁊ cecutiens quaſi ſemicecus/
Uar. Utrū oculi mihi cecutiunt: an ego vidi ſeruos
in armis cōtra dños. Hierony. ad Pauli. Ut rarus
ſit qui non in earū cecutiat lectione.
Ceculto as. obtuſam aciem habeo ⁊ quaſi ceco ſimilis
ſum. Feſt. Cecultare eſt cecos imitari. Cecultant ce/
ci ſimiles ſunt oculorū acie obtuſa. Plau. Nū nam
mihi oculi cecultant: eſt ne hic noſter Hermio.
Cecilius poeta dictus (vt inquit Feſt.) a ceculo prene/
ſtine vrbis conditore: vel vt quidam aiunt a cecutien/
tibus oculis.
Ceco as: cecum facio: Cuius cōpoſita ſunt exceco: qđ
eſt valde vel ꝑfecte ceco. Pliniꝰ. Ut cū lauat ſi ocu/
los attingat: excecet: Obceco de quo infra.
Cecum vallū in quo preacuti pali affixi herbis vel frō/
dibus occulunt. Item cecū inteſtinū: qđ a dextra par
te incipiēs in ſiniſtriorē peruiū ⁊ longuꝫ eſt. Ideoꝗ
dicitur cecū quia id quod ꝑuiū eſt late fuſum ac ſemi/
natū ab vtraꝗ parte huc atꝗ illuc volutū.
Cecinos amnis vocat qui Rheginū agrū a Locrenſi
diuidit. Eſt et oppidum Italie haud procul a Sici/
lia cecinum dictum.
Cedes mors ferro aut alia vi illata: preſertim ab eo q̃
occidere aut ferire volebat. Inde dicimus aliquem
cōmiſiſſe cedem. Huius dimi. eſt cedicula.
Cedo is cecidi pe. pro. ceſum verbuꝫ actiuū cuius paſ/
ſiuuꝫ eſt cedor. Et eſt cedere flagellare. Tereñ. Uer
beribus te ceſum in piſtrinū Daue dedam. Item ex/
cidere. Cice. Aut eius partes quaſi mēbra quedam
cedenda. Item ꝑcutere. Iuue. Ebrius et petulās qui
nullū forte cecidit. Itē. Occidere. Uirgi. Ceduntur
vigiles. Per tranſlationē vero ponit qñꝗ pro imo/
lare: vt apud eundē. Cedunt binas de more bidētes.
Itē pro Frangere. Cice. Cedere ianuā ſaxis: inſtare
ferro. Huiꝰ cōpoſita ſunt. Abcido/ꝯcido/circūcido
decido/excido/icido/intercido/ occido/ꝑcido/recido
⁊ ſuccido: quoꝝ penul. ꝓducit. At cedo ſine diph. ceſſi
ꝑteritū et ſupinū ceſſuꝫ facit: multaꝗ ſignificat. Nā
quandoꝗ cedere ſignificat abire ⁊ locū victori dare.
Cicero. Cui quidem exercitus noſtri Imperatoreſꝗ
ceſſerunt. Quādoꝗ diſcedere/euitare atꝗ ſubtrahe
re. Plau. Cedamus imbri. Lucil. Quandoꝗ pudor
ex pectore ceſſit. Hinc cedere ire dicimus: dicimus
dare locū ire ⁊ quaſi ab ira diſcedere. Cedere bonis: